

OPINIE

Samenwerking

Energie Nederland, jaargang 9, nr. 5 • dinsdag 11 april 2006

Oude en nieuwe partnerships

Niet alleen in het recente groenboek van de Europese Commissie wordt gesproken over samenwerking en het zoeken van nieuwe partnerships, maar ook in andere landen is de zoektocht gestart naar nieuwe allianties. Deze nieuwe bondgenootschappen anticiperen op de pas ontstane verhoudingen in de markt en de potentiële conflicten in geval van schaarste. De potentiële concurrentie tussen OESO-landen en India en China om de schaarse olie is al vaak genoemd. Het is niet uitgesloten dat deze conflicten ook de relaties binnen de oude allianties op scherp zetten, vooral als energiebeleid meer en meer een prioriteit wordt van buitenlands beleid.

Dit heeft geleid tot een waterval aan nieuwe plannen en ideeën. Zo gaan er verschillende stemmen op om het voorzieningszekerheidsbeleid van China en India te coördineren met dat van de landen verenigd in het Internationaal Energieagentschap (IEA), waarvan de lidstaten voor een groot gedeelte dezelfde zijn als van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). De Amerikaanse olie-expert, historicus en econoom Daniel Yergin pleit hiervoor in een artikel in het maart/april nummer van Foreign Affairs en ook US Senator Richard Lugar pleit hier voor in zijn recente *Energy Diplomacy and Security Act*.

Door
Coby van
der Linde

Landen als China en India hebben met de IEA-lidstaten gemeen dat ze in toenemende mate afhankelijk zijn van olie-importen en dat een onderbreking in de aanvoer ernstige gevolgen zal hebben voor

Verschillen in systeem

Landen als China en India hebben met de IEA-lidstaten gemeen dat ze in toenemende mate afhankelijk zijn van olie-importen en dat een onderbreking in de aanvoer ernstige gevolgen zal hebben voor

hun economie. Voorzieningszekerheid zal voor deze landen van steeds groter belang worden. Het beleid van China en India is er nu op gericht om oliestromen vast te leggen in langjarige brede overeenkomsten tussen overheden die daarmee onder andere de onderneming-tot-onderneming energiecontracten met producerende landen mogelijk maken. De politieke en economische verstrengeling van belangen tussen producerende landen en India en China moet ervoor zorgdragen dat onderbrekingen uitblijven.

Mogelijk belang

Wat is het belang voor de IEA-landen om tot coördinatie van beleid te komen? In de eerste plaats zal het aandeel van de IEA-groep in de totale vraag naar olie de komende decennia afnemen en dat van ontwikkelingslanden toenemen.

Daarmee neemt het belang dat de OESO-landen vertegenwoordigen af ten opzichte van andere consumerende landen, tenzij opkomende grote netto-importeurs de belangen bundelen. Op deze wijze kan het politieke en economische gewicht van de IEA op peil blijven. Een ander argument dat pleit voor

coördinatie is het verminderen of vermijden van concurrentie tussen consumerende landen om schaarse olie in geval van een onderbreking of een anderszins ernstig tekortschieten van het aanbod. Coördinatie van het crisisbeleid kan een mogelijkheid zijn om een conflict van verschillende systemen of strategieën van voorzieningszekerheid te voorkomen. Vooral indien er wederkerigheid in de samenwerking bestaat, zouden de speciale relaties van China en India met producerende landen ook door IEA-landen benut kunnen worden, terwijl de strategische voorraden van de IEA-landen ook voor verstoringen in de aanvoer naar India en China beschikbaar gemaakt kunnen worden. Een goed recent voorbeeld hiervan was het bijstaan van de VS met leveranties na de tropische stormen Katrina en Rita in september vorig jaar. China en India zouden, op voorwaarde dat zij het eigen oliebeleid en maatregelen afstemmen op het IEA-beleid, dus kunnen delen in de voordelen van een gezamenlijk optreden in geval van crisis.

Voorwaarden

Het succes van een dergelijke samenwerking in crisismanagement staat of valt met de voorwaarden waaronder coördinatie van het beleid tot stand kan komen. Het IEA-crisismechanisme treedt automatisch in werking als aan een aantal voorwaarden is voldaan. De lidstaten hebben zich verplicht de maatregelen uit te voeren. Een afspraak tot coördinatie mist een dergelijk automatisme en kan leiden tot *free rider* gedrag. En de vraag is of

coördinatie als instrument sterk genoeg zal zijn indien politieke oorzaken aanbodproblemen in enkele landen veroorzaken, zoals een embargo, en China en India voor de keuze staan om met minder olie genoeg te nemen voor een conflict dat zij niet tweeweggebracht hebben of niet past in hun buitenlandse beleid?

Nieuwe beste vrienden

Het IEA is opgericht in een periode waarin de politieke en economische cohesie tussen de lidstaten relatief groot was. De strategische partnership van 1974 kwam tot uiting in de oprichting van het IEA. In het huidige tijdsgewricht zoeken de partners van weleer bijna zonder uitzondering naar nieuwe strategische energiepartnerships, met opkomende consumerende landen en met producerende landen. Wat vooral niet moet gebeuren, is dat er een wedloop ontstaat in wie de meest strategische partner is van wie, zonder de implicaties te overwegen voor de bestaande overeenkomsten. Het is mogelijk dat samenwerking tussen IEA-landen en China en India een krachtigere partnership oplevert. Het is echter ook mogelijk dat coördinatie met China en India de effectiviteit van het IEA uitholt indien politieke en economische kosten en baten van samenwerking niet goed zijn verdeeld. De ideeën tot samenwerking zijn van een aanlokkelijke eenvoud. Maar zoals zo vaak is het trekken aan een draadje gevaarlijk voor de transatlantische trui. ■

Coby van der Linde is hoofd van het *Clingendael International Energy Programme*, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de *Algemene Energieraad*.